

Rihard Merc

GLUMA PRED MIKROFONOM

Mnogi se pitaju – da li postoji razlika između glume u pozorištu i glume pred mikrofonom?

Uverili smo se nebrojeno puta da je karakterističan nedostatak kratkog TV-snimka pozorišne predstave, koji se pravi kao informacija o kulturnim zbivanjima, nerazumljivost govora. Razloga ima više. Osnovni je što se kod ove vrste snimanja (ENG) mikrofon nalazi na kameri. Snimanje pozorišne predstave TV-reportažnim kolima umnogome se razlikuje jer zvuk registruje više mikrofona, raspoređenih oko i iznad scene, pa je i rezultat neuporedivo bolji. Ipak, ponekad se i u ovim snimcima mogu uočiti nedostaci estetske prirode: promena boje glasa prilikom kretanja glumca preko scene, sviše tih, preglasan ili izobličen govor itd. Kada bi isto delo bilo snimljeno kao radiodrama, u snimku ne bi bilo tih nedostataka.

Na samom početku zvučnog filma holivudski stvaraoci uočili su mnoge probleme pri snimanju zvuka. Rešavali su ih postupno, jedan po jedan, i danas se nalaze na zavidnom tehnološkom i kreativnom nivou.

Jedan, ali veoma bitan problem jeste – kako glumac treba da savlada tehniku "igre" pred mikrofonom.

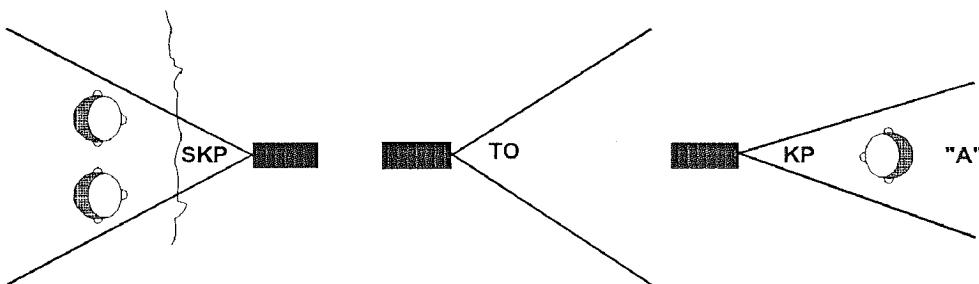
Glumačka interpretacija određenog lika, tj. dramskog teksta, podrazumeva poznavanje mogućnosti prilagođavanja dinamike govora mikrofonu, odnosno uslovima ograničene dinamike nekih audio-uređaja i traka u lancu prenosa tog govora do slušaoca.

Dinamika je odnos između najtišeg i najglasnijeg govora. Kod glumaca može da dostigne 40 dB, a u vršnim vrednostima i do 60 dB. Znači, da bi zadovoljili tehničke norme i tako izbegli izobličenje signala (govora), snimatelji zvuka primorani su, ako glumci ne poznaju "tehniku" prilagođavanja dinamike glasa, da tih govor pojačavaju a glasan utišavaju. Ovo smanjenje-sužavanje dinamičkog opsega deluje neprirodno kada se tako snimljeni dijalozi (šapat-vikanje) slušaju u kontinuitetu.

Rešenje se nalazi u transformaciji glumačkog izraza. Jer, nije isto govoriti neki tekst u pozorištu, gde stotine gledalaca sede u sali i gde onaj u poslednjem redu treba da čuje kao i onaj u prvom, i pred mikrofonom koji je "ovo" gledaoca-slušaoca, a koji je priključen na lanac audio-uredaja čija je dinamika ograničena. Da bi se ovaj problem prevazišao glumac pri interpretaciji dramskog lika mora prilagoditi dinamiku govora elektronskom mediju. Tehniku prilagođavanja glasa mikrofonu moraju poznavati i glumac, i snimatelj zvuka, i reditelj.

O govoru i govornim konstantama pisao je još prof. Branimir Đorđević¹: "Jačina govora ima dva svoja oblika koji se moraju veoma precizno definisati i po načinu oblikovanja i po funkcionalnosti u govoru. Potrebno je razlikovati jačinu tona u izrazu od glasnosti". Karakteristika glasa, označena kao "jačina tona u govornom izrazu" (u radiofonskoj praksi prihvaćen je termin "izražajnost"), podrazumeva stepen emocionalnosti koji je sadržan u govoru. Druga karakteristika, "glasnost", predstavlja stepen ozvučenja emitovanog glasa. Kao takva, glasnost predstavlja regulator procesa govor-slušanje. Što je slušalac udaljeniji, glasnost je izrazitija (ali ne i jačina izraza). Glasnost može imati svoja tri osnovna nivoa: šapat, polušapat i glasan govor. Koji će biti upotrebljen zavisi od razdaljine govornik-slušalac. Iz iskustva je poznato da govornik glasnost prilagođava udaljenosti slušaoca.

Ali u filmu postoji i obrnut slučaj. Ovakav primer ilustrovan je na crtežu. Slušalac, onaj kome je poziv upućen, udaljen je, ali kamera prilazi da bi gledalac video dozivaoca. Sada mikrofon nije više "ovo" slušaoca u sceni. U totalu (TO) se vidi ličnost "A" koja više iz sve snage. Sledeći kadar, srednje krupni plan (SKP), dve ličnosti, sakrivene u žbunju, šapući i gledaju u pravcu ličnosti "A" (prvi kadar je subjektivno viđenje dvojice sakrivenih). Treći kadar, ličnost "A", u krupnom planu (KP), i dalje više. Kada se mikrofonom snimi izrazita glasnost

¹ Branimir Đorđević: *Dikcijske teme*, 1979.

iz daljine, u snimku se čuje i ambijentalni zvuk okoline, perspektiva zvučnog izvora..., ali kada se kamera približi, u želji da gledalac vidi taj napor u vikanju, mikrofon je prati da bi se dobio i odgovarajući plan u zvuku. Pošto je mikrofon blizu, a glasnost velika, snimatelj zvuka (da bi izbegao izobličenja) snižava nivo signala na ulazu magnetofona do dozvoljene granice. Kada se taj kadar, u kome se vidi silina izraza u slici (pri vikanju), poveže sa prethodnim, gde je pojačan šapat, on deluje utišano.

Treba naglasiti da problemi koji se javljaju pri snimanju veoma tihog i veoma glasnog govora nisu samo tehničke, već i estetske prirode. Šapat se ne stvara treperenjem glasnih žica već samo vrtloženjem vazduha u artikulacionom mehanizmu usta, što za posledicu ima stvaranje zvučnih komponenti ne-harmonijskih frekvencija i smanjenu razumljivost govora. Šapat kojim se koristimo u svakodnevnom životu, kada je snimljen, postaje prilično nerazumljiv sa istaknutim sibilantima. Kombinacija šapata i imitacije govora "iz trbuha" pred mikrofonom daje daleko bolji rezultat.

Digitalizacija sve većeg broja audio-uredaja u oblasti snimanja, obrade i reprodukcije zvuka omogućava prenošenje velikog dinamičkog raspona preko 90 dB. Ali, u uslovima kućnog praćenja audio-vizuelnog dela to bi izazvalo negodovanje gledalaca. Zato stvaraoci zvučne slike akcenat stavljaju na karakter svakog elementa. Kada je reč o govoru, to je razumljivost (dikcija i artikulacija), dok prirodne dinamičke odnose govora svode u estetski prihvatljive granice.

Postavlja se onda pitanje – kako postići "prirodnu" gradaciju koja nam je potrebna u tako svedenoj dinamici zvuka?

Kombinovanjem izražajnosti i glasnosti možemo dobiti željeni rezultat, odnosno odgovarajući nivo snimljenog govora i odgovarajući glumački izraz. U želji da tako stvorenu dinamiku što više približimo prirodnoj (u utisku gledaoca), dolazimo, znači, do potrebe za rešenjima kreativne prirode koja pomažu u stvaranju realističnosti zvučnog i dramskog utiska u audio-vizuelnom delu.